

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

WIN Guard - Innovationsmekanism

Populärvetenskaplig slutrapport

WIN Guard - Innovationsmekanism

Tidsperiod: 2016-2021

Utförare: WIN Guard / Winning Innovation i Lund

Ansvarig: forskare/författare Kenneth M Persson, Johan Persson och Maria Säterström Lantz

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB:s Kontaktpersoner: Håkan Axelsson, 010-2405150, Erik Sundström.
010-240 53 71

Foto omslag: Johan Persson

Text: Kenneth M Persson, Johan Persson och Maria Säterström

LantzTryck: DanagårdLiTHO

Publ. nr: MSB1813 – augusti 2021

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna studierapport.
Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

Förord

I takt med samhället förändras så ställer det ökade krav på att samhällets förmåga att förhindra och respondera på olyckor som är att anse som räddningstjänst, enligt lagen om skydd mot olyckor. För att öka innovationstakten inom den kommunala räddningstjänsten så genomförde MSB en forskningsatsning utifrån en hypotes om att utveckla en innovationsmekanism för att trigga aktörer att få fram nya innovationer inom räddningstjänstområdet. Mekanismen antogs bestå av att samla forskare, räddningstjänster såsom behovsägare, innovatörer och företag i någon form av system där man diskuterar behov och därefter skapar konsortier som kan leda fram till att nya lösningar tas fram för räddningstjänstmarknaden.

Innovationsmekanismen WIN-Guard lanserades vid ett första partnernöte 2017 i detta försök att skapa en mekanism till stöd för utveckling och nya innovationer. Efter några justeringar i upplägg så har vi nu fått värdefulla erfarenheter som vi kan använda för att ytterligare utveckla ett samlat system för att skapa en effektiv utveckling av hanteringar av såväl det förebyggande som det operativa uppdraget inom räddningstjänsterna.

WIN Guard har visat att det är möjligt att stärka förmågan hos offentliga aktörer att öka förmågan att hantera gamla problem med idéer till nya lösningar.

Karlstad, 2021-06-30

Håkan Axelsson

Strateg vid avdelningen för utveckling av beredskap, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Innehåll

FÖRORD	3
1. SAMMANFATTNING	5
2. BAKGRUND	6
3. KORTFATTAT OM WIN	6
3.1. WIN-MÖTEN OCH MINGELKARTA	6
3.2. WINS INNOVATIONSPROCESSER	8
4. WIN GUARD	8
4.1. PARTNERS	8
4.2. INNOVATIONSBOLAG	9
4.3. WIN GUARD MÖTEN	9
5. INNOVATIONSKONSORTIER	10
5.1. EMISSIONSFRI SLÄCKBIL	10
5.2. LIVHJÄLPAREN - FRIVILLIGA SOM RESURS	11
5.3. DIGITALISERING - BESLUTSSTÖD	12
5.4. KVALITETSSÄKRING - RÄDDNINGSTJÄNSTPERSONAL	12
5.5. SLÄCKVATTEN - PFAS EFTER INSATS.....	13
6. ORGANISATORISKT	13
6.1. ORGANISATION	13
6.2. STRATEGIMÖTEN.....	14
7. RESULTAT	14
8. SLUTSATS OCH LÄRDOMAR	15

1.Sammanfattning

MSB:s satsning på en innovationsmekanism för svensk räddningstjänst ledde till att ett innovationsnätverk med säte på Ideon Science Park i Lund startades 2016 under namnet WIN Guard ("WIN").

WIN har vuxit från starten till att bli ett nätverk och ett varumärke inom innovation för svensk räddningstjänst. WIN har byggt upp ett omfattande innovationsnätverk med partners och innovationsbolag och andra relevanta aktörer såsom akademien, representanter från den ideella sektorn och företag. Inkubatorer, innovatörer, räddningstjänster, företag och lärosäten vet vart man skall vända sig för att hitta nya lösningar och analysera marknadsbehov och intresse för innovationer som riktar sig till räddningstjänsterna. Nätverket täcker hela landet och har aktiva från Malmö i söder till Kiruna i norr. WIN har besökt inkubatorer och räddningstjänster i hela Sverige under perioden. Totalt har över 100 räddningstjänster och inkubatorer kontaktats och fått besök av representanter från WIN under perioden. På MSB:s uppdrag har WIN under perioden 2016-2021 utvärderat över 100 innovationer för svensk räddningstjänstverksamhet. Nätverket har också godkänt och tagit in ca 60 medlemmar från svenska räddningstjänster och företag aktiva i samhällssäkerhet och räddningsverksamhet som träffats tre gånger om året.

Rapporten redovisar vilka resultat som kommit fram ur MSB:s innovationsmekanism under projektiden. WIN har visat sig vara ett rationellt och kostnadseffektivt sätt för deltagande räddningstjänster att lära om nya innovationer och testa dem för olika förhållanden. WIN har också kommit att bli en mötesplats och marknadsplats för andra innovativa aktörer att presentera sina idéer och produkter för räddningstjänsterna. Genom ett aktivt och nära samarbete mellan MSB och WIN har innovationsmekanismen utvecklats till en uppsättning verktyg som kan användas till att få fram innovationer och utmaningsdrivna lösningar som räddningstjänsterna och deras uppdragsgivare efterfrågar.

Mötet mellan aktörerna har visat sig vara viktigt. Under projektiden har det hållits totalt 20 WIN-möten för WIN Guards medlemmar med 65 deltagare och i snitt.

Inom WIN har flera gemensamma innovationsprojekt genomförts, som regelmässigt utgått från lösningsorienterade workshoppar kring utmaningar som formulerats av räddningstjänster. Fem av dessa initiativ har lett till innovationskonsortier (för fossilfria bilbilar, kvalitetskontroll, digitalisering, samverkan med frivilliga och hantering av släckvatten på räddningsplatsen). Innovationskonsortiet ger stöd för innovation och värdeskapande samverkan (co-creation), omvärldsbevakning och analys.

Det tar tid att bygga upp en innovationsmekanism, uppskattningsvis minst tre år. Antalet medlemmar i WIN har ökat varje år sedan starten och i genomsnitt tillkommer tre-fyra nya räddningstjänster per år. Tiden krävs för att tillsammans bygga relationer och förtroende, lära sig varandras organisationer och syften och sedan identifiera samarbetsvägar och gemensamma projekt och i vissa fall hitta externfinansiering till projekten. För att innovationsmekanismen ska bli effektiv behövs en kritisk massa med människor från olika organisationer som tar sig an innovationsbehoven från olika synvinklar. WIN har efterhand lett till att externfinansierade projekt beviljats och att nya ansökningar skickats in tillsammans med räddningstjänster.

2. Bakgrund

I slutet av 2015 gjorde MSB en utlysning om en innovationsmekanism för utveckling inom samhällsskydd och beredskap. Man sökte en partner som tillsammans med MSB kunde driva ett antal innovationskonsortier. MSB ville bli bättre på att använda drivkraften och företag och entreprenörer och använda kunskap från sin forskning. Syftet var också att skapa en tydligare marknad där slutanvändares behov och vilja för att få till nya lösningar.

FOI fick i uppdrag av MSB att titta på hur en sådan mekanism skulle kunna se ut och fick sen även uppdraget att följe-forska på projektet.

MSB ville att deras forskning skulle komma till användning med hjälp av mekanismen. WIN, som då var en del av Ideon Science Park i Lund, drev en liknande innovationsmekanism inom vattenområdet och fick uppdraget att genomföra MSB:s innovationsmekanism.

3. Kortfattat om WIN

WIN är en serie innovationsplattformar som accelererar innovationsutvecklingen i samhället med hållbarhet som gemensam nämnare. WINs innovationsplattformar är WIN Guard, WIN Water och WIN Energy.

Våra partners har utmaningarna som vi tillsammans med innovatörer och öppen innovation samskapar lösningar för. Samskapande, eller co-creation, bygger på att relationer skapas och utvecklas genom möten och där våra innovationsprocesser och verktyg såsom mingelkartan, innovation studio/labs är några.

Vår drivkraft att identifiera samhällsutmaningarna och få ut hållbara idéer till användning så fort som möjligt genom optimala förutsättningar för idéutbyte. Vi tar bort hinder, inspirerar och skapar samarbeten som gör skillnad på riktigt.

Verksamheten startade 2012 och adresserade då främst vatteninnovationer. Då WIN 2016 fick uppdraget att driva innovationsmekanismen med MSB startades WIN Guard för innovationer inom samhällssäkerhet och beredskap. Inledningsvis med fokus på räddningstjänsten. WIN Energy startades upp som ett tredje nätverk 2018.

WIN blev en egen organisation under 2019 från att tidigare varit en del av Ideon Science Park organisatoriskt. Idag har WIN totalt 180 partners och innovationsbolag som medlemmar.

Forskningsansvarig är professor Kenneth M Persson vid Lunds tekniska högskola, institutionen för bygg- och miljöteknologi.

3.1. WIN-möten och Mingelkarta

Varje innovationsplattform har sina unika temamöten såsom WIN Guard möten och sedan har vi gemensamma WIN-WIN möten då energi, vatten och samhällssäkerhet är viktigt för flertalet av våra partners. Varje nätverk håller fyra WIN-möten per år.

På mötena träffas behovsägare och innovatörer. Behovsägarna i WIN Guard, exempelvis räddningstjänster och SOS Alarm, beskriver sina utmaningar och

behov av nya lösningar. Där pitchar innovatörerna potentiella lösningar och får återkoppling. Ofta leder ett WIN-möte till ett innovationskonsortium inom en utmaning där man jobbar vidare med att utveckla lösningar i olika steg såsom Innovation Lab och Innovation Studio.

På alla WIN-möten används ett verktyg kallat WIN Mingle map™. WIN teamet matchar inför varje möte alla deltagare med varandra där man ser samverkansmöjligheter. Enligt utvärderingar från varje möte resulterar matchningen i att i snitt 9 av 10 deltagare följer upp kontakter från våra möten. Deltagarna utökar sitt nätverk med att följa upp i snitt 3-4 nya kontakter som genererat inspiration, samarbeten och nya lösningar.

Våra WIN-WIN möten:

WIN-WIN möten	När	Antal deltagare
WIN-WIN 2018	September	150
WIN-WIN 2019	September	146
WIN-WIN 2020	September	170

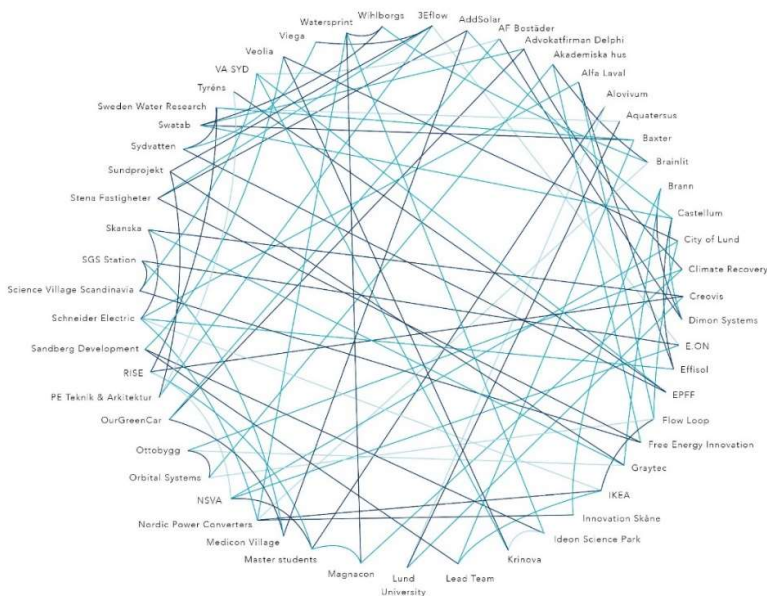

Fig. 3.1 WIN MingleMap™ - ett exempel

3.2. WINs innovationsprocesser

WIN's innovationsprocesser syftar till att identifiera utmaningar, problemställningar och behov och söka lösningar till dessa. Dessa processer kan ibland även föranleda förstudier, omvärldsanalyser och behovsinventeringar.

Innovation Studio – Innovation Lab – Innovation Consortia

Ett antal steg finns för att ta behov till lösning. I Innovation Studio möts behovsägare och innovatörer för att identifiera verkliga behov, behovsägare och målsättningar. I Innovation Lab pitchas lösningsidéer och möjligheter. Och i innovationskonsortier utvecklas koncept och lösningar över lite längre tid – processlöst av WIN.

4. WIN Guard

Målet med WIN Guard är att öka innovationstakten inom samhällssäkerhet. Verksamheten finansieras av MSB och WIN Guards partners samt extern projektfinansiering. Inledningsvis har fokus legat på utmaningar för svensk räddningstjänst. Men har bland annat utvärderat larm för äldre för att detektera fall och system som larmar när någon välter med sin motorcykel. Även bårar i olika former har testats. WIN Guard har ett nära samarbete med MSB:s projekt ERIA som verkar för att använda MSB:s skolor för att testa innovationer. WIN Guard och ERIA har haft testdagar på skolan i Sandö där flera innovatörer och räddningstjänster var med och testa. Några innovationer har testat på skolan i Revinge. WIN Guard har även varit med och testat MSB:s vägledningar för tex brand i solcellsanläggningar.

WIN Guard söker aktivt nya innovationer som kan vara intressanta för området, bland annat genom sökningar på internet samt se vilka som fått medel av Vinnova och kan vara intressanta. Den uppbyggda relationen med inkubatorerna gör att de hänvisar innovatörer inom området till innovationsmekanismen.

Omvärldsanalyser görs av WIN Guard själva och i vissa fall tex när det är på internationell nivå har Utkiken anlätats.

4.1. Partners

WIN Guards partners är SOS alarm, Räddningstjänsten Storgöteborg, Räddningstjänsten Väst, Storstockholms brandförsvär, Södertörns räddningstjänstförbund, Räddningstjänsten Östra Götaland, Räddningstjänsten Boden, Räddningstjänsten Perstorp, Räddningstjänsten Skånenordväst, Räddningstjänsten Syd och Gästrikens räddningstjänst samt patentbyrån Brann.

Sedan årsavgiften i pengar togs bort har antalet räddningstjänster ökat markant.

Räddningstjänster lägger in 50 timmar i inkind medan övriga partners ger 50 000 kr i pengar och 50 timmar.

4.2. Innovationsbolag

Idag är 48 innovationsbolag medlemmar i WIN Guard. Det är kostnadsfritt att vara innovationsbolag i WIN Guard efter godkänd ansökan. Man får möjlighet att pitcha sin idé på mötena samt enklare coaching och hjälp med rätt kontakter inom nätverket.

När en innovation eller lösning blir intressant för en utmaning kan Innovation Studio och Lab lyfta behovet och därefter finns möjlighet att ett konsortium, i samarbete med MSB eller partners arbetar för att generera lösningar, förstudier eller omvärldsanalyser.

4.3. WIN Guard möten

Tema för mötena har tagits fram ihop med värden, utifrån strategimötena samt behov från MSB och deras teknik- och metodutskott.

Datum	Plats	Tema	Antal deltagare
April 2017	Lund	Framtidens Räddningstjänst	71
Maj 2017	Göteborg	Innovationer för tryggare byggnader	46
Oktober 2017	Arlanda	Kunskapsdag. Räddningstjänst i förändring	50
November 2017	Stockholm	Våga testa nytt för att rädda fler.	58
December 2017	Göteborg	Strategimöte. Områdesinriktning och mål för 2018.	15
Januari 2018	Malmö	Samhällssäkerhet på individnivå- hur ser trygghet ut 2038?	51
April 2018	Linköping	Ett gemensamt ansvar? Överbrygga barriärer och skapa incitament för långsiktig samhällssäkerhet	69
Oktober 2018	Umeå	, Innovationsdag för ett säkrare samhälle.	29
Januari 2019	Göteborg	Tekniken människans bästa vän för färre olyckor.	53
Mars 2019	Lund	Strategimöte mål 2019-2020	15
Maj 2019,	Stockholm	Framtidens digitala immunsystem	65
Januari 2020	Borås	First Responder 2.0	44
April 2020,	Online/Lund	HaZARDOUS Materials - How do we handle the new ones? Covid-19 effect on services.	58
Maj 2020	Online/ Lund	Innovation Studio. First responders Covid 19	31
Juni 2020	Online/Lund	Innovation LAB, First responders Covid 19	26
Januari 2021	Online/Lund	New technology and faster societal development create risks and provide new opportunities for the rescue service	83
April 2021	Online/Lund	Framtidens samverkan för ett säkrare samhälle.	67

Tabell 4.1 WIN Guard möten

Tillsammans med tre WIN WIN-möten summerar vi 1 281 deltagare, eller i snitt 64 deltagare per event. 90% av deltagarna har enligt våra utvärderingar fått nya kontakter som de följt upp efter mötena.

5. Innovationskonsortier

Ett viktigt mål för WIN Guard har varit att skapa konsortier som ett led i att driva innovationsprocesser för räddningstjänsten. Konsortierna består av ett flertal aktörer som vill arbeta mot en gemensam problemformulering, kravspecifikation eller lösning.

KONSORTIER WIN GUARD											
		■ Avslutat ■ Pågående ■ Planerat/TBD									
Aktivitet	Resultat	År									
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Fossilfri brandbil											
- förstudie	Upphandling										
eldriven (projekt med bla RISE)											
brandbil / brandstation - vätgas											
Släckvatten											
Släckvatten PFAS (med ERIA)	Två rapporter, tester genomförda										
Upptag och rening släckvatten											
Frivillig insats / Livhjälparen											
Livhjälparen UDI 1	Rapport förstudie										
Omvärldsanalys											
Livhjälparen UDI 2 alternativ 2:4 TBD											
Kvalitetssäkring											
Förstudie Workshop "Brandologi"	WS summering										
Omvärldsanalys-Rapport	Rapport - rek nästa steg										
Behovsanalys-Rapport											
Rekommendation - Kravspecifikation											
Process/systematik implementation											
Digitalisering											
Förstudie	Rapport - rek nästa steg										
AI & händelserapporter	Rapport - rek nästa steg										
Utveckla demonstrator och testa RTO											
Projekt Ai implementation beslutsstöd											
Övrigt											
Krisberedskap - SustAid											
Innovation Studio Covid	Adressera tre aktuella utmaningar för RTJ										
Innovation LAB Covid	Innovationsbolag matchade med behovsägare										

Tabell 5.1 Innovationskonsortier 2017-2021 och planerade

5.1. Emissionsfri släckbil

På ett av de första WIN Guard-mötena lyfte Räddningstjänsten i Trelleborg ett behov av en fossilfri brandbil. Flera räddningstjänster tyckte detta var en viktig fråga och ett innovationskonsortium skapades. De som är med i denna grupp är Räddningstjänsten Storgöteborg, Räddningstjänsten Väst, Södertörns räddningstjänst förbund, Räddningstjänsten Syd. MSB har varit med och stöttat

ekonomiskt. Initialt trodde vi att vi bara kunde göra en vanlig personbil. Men för några år sedan skapade Volvo en eldriven sopbil och nu var det möjligt att titta på eldrift även för släckbil.

En extern upphandlingsspecialist har anlåtts för stöd att starta en innovationsupphandling. Dennes råd blev istället att bygga en brandbil i partnerskap. Det vill säga att man gör det tillsammans med tex Volvo eller Scania. Dialoger förs med Volvo och Scania om detta men vi har i skrivande stund inte kommit fram till ett avtal.

Tillsammans har gruppen tagit fram en kravspecifikation gällande körning, pumpning av vatten, laddning av elverktyg mm. Gruppen har varit i kontakt med räddningstjänsterna i London, Berlin, Köpenhamn och Oslo som också tittar på fossilfria brandbilar. London var på besök i Lund och hade möte med oss Volvo, tillverkare av bränsleceller och Sala Brand som bygger brandbilar.

Under 2020 startade ett samarbete med RISE och Scania och en ansökan till Vinnova lämnades in 2021 gällande bygge av en prototyp brandbil.

LTH och Sjöbo kommun har börjat titta på att driva på brandstation och brandbilar på vätgas och gruppen har varit med på några inledande möten. Vi ser detta som intressant då det är viktigt att räddningstjänsten fungerar när el och bränsleförsörjning slås ut.

5.2. Livhjälparen - frivilliga som resurs

Under 2020 skapades en grupp för att se hur man kan använda frivilliga på ett organiserat sätt. Ett innovationskonsortie sattes ihop med MSB, Länsstyrelsen i Skåne, Räddningstjänsten Syd och Missing People. En ansökan gjordes till Vinnova som beviljade 500 000 kr till projektet.

Lagen om skydd mot olyckor som styr hur kommunerna skall bedriva räddningstjänst kom med en ändring till 2021. Ändringen innebär att räddningstjänsterna kan använda frivilliga som en resurs i planeringen av beredskap. Detta gjorde att intresset från räddningstjänsterna ökade och man gjorde en skrivelse till MSB om att man ville ha en nationell plattform för detta.

WIN Guard fick då av MSB ett uppdrag att göra en omvärldsanalys över vilka lösningar vad som finns för att sammankalla frivilliga. Utkiken uppdrogs av WIN att inventera praxis i ett antal andra länder samt utländska appar. (ref1. Omvärldsanalys -Utökad 2.0)

I april 2021 arrangerade WIN Guard och CARER tillsammans ett möte gällande frivilliga. CARER är en del av Linköpings Universitet som forskar på framtiden skadeplats och finansieras av MSB. Bland annat har man forskat mycket på frivilliga och framför allt CIP (civila insatspersoner). Civila insatspersoner är privatperson som räddningstjänsten utbildar för att kunna åka på vissa larm. CIP kan även få utrustning som reflexväst, brandsläckare, brandfilt och sjukvårdsväska. Dessa larmas till trafikolyckor, bränder och sjukdomsfall. Södertörns räddningstjänstförbund har en längre tid jobbat med civila insatspersoner.

På mötet var bl.a. följande aktörer med MSB, SOS Alarm, räddningstjänster, akademien, SMS livräddare samt innovationsbolagen

Ref 1: Omvärldsanalys_Utökad- System för frivilliginsatser_Magnus I_rev 2.0_20210624

5.3. Digitalisering - beslutsstöd

Frågan om digitaliseringens möjligheter för räddningstjänsten har lyfts under WIN Guard-möten med räddningstjänsterna. WIN Guard föreslog och genomförde en förstudie hösten 2019. Den gjordes genom intervjuer med räddningstjänsten om vilka områden man såg som prioriterade där IOT, digitalisering eller ny teknik kan bidra till att förbättra verksamheten. De fyra områden som identifierades som viktigast är : Besluts- och framkörningsstöd, Säkerhet på olycksplatser, samt Automatisering/effektivisering av manuella processer (digitalisera administration). En rapport och presentation togs fram och presenterades på WIN Guard-mötet våren 2020. (ref 1-rapport)

WIN Guard i diskussion med MSB endes om att vidare undersöka första området kring Digitalt beslutsstöd. WIN Guard tillsammans med CARER (LiU Magnus Bång) föreslog steg 2 i digitalisering; Kan AI kan appliceras på händelserapporter och ge beslutsstöd?.

En studie genomfördes genom forskarstuderande på LiU och resultatet redovisades och demonstrerades december 2020 och januari 2021 för bla. Enheten för lärande från Olyckor, som äger Händelserapporterna mfl. (ref 2-rapport).

Resultatet visar att AI kan användas i realtid för att skapa beslutsstöd genom att i alla händelserapporter genom sökord skapa erfarenhetsåterföring som kan ge beslutsstöd till bakreledning och styrkeledare.

*Ref 1: Förstudie-Sammanställning digitalisering räddningstjänsterna_MI_2020-03-30_ver5
Re 2: Rapport_MS4_MB_095_AI erfarenhetsåterföring_LIU_2021-03-18_prel v 095*

5.4. Kvalitetssäkring - Räddningstjänstpersonal

WIN Guard har sedan starten varit involverad i området kvalitetssäkring av förmågor inom räddningstjänsten. Frågan väcktes om att skapa ett nationellt system för kvalitetssäkring av räddningstjänstpersonal.

Sju räddningstjänster, tillsammans med MSB och WIN Guard, samlades i augusti 2019 för att under en workshop formulera en bild av och förväntningar på ett sådant system. Det specificerades ett antal gemensamma utmaningar och behov. Med utgångspunkt från dessa områden genomförde WIN Guard en omvärldsanalys avseende olika system för kvalitetssäkring, bland annat genom att intervjua räddningstjänster i Sverige men även i England samt inom andra branscher. Syftet med omvärldsanalysen var att skapa en bild av hur kvalitetssäkring och tillhörande systematik kan uppnås med hjälp av olika tekniska system. En rapport (omvärldsanalys) togs fram och presenterades våren 2020. (ref 1: Omvärldsanalys)

I ett nästa steg samarbetade WIN Guard med MSB , avdelningen för Avdelningen för räddningstjänst och olycksförebyggande, Andreas Papp med att specificera ett arbete kring att ta fram en Behovsanalys för området kvalitetssäkring av räddningstjänstpersonal. Arbetet påbörjades våren 2020 och under hösten 2020 intervjuades flera räddningstjänster om deras behov och utmaningar inom ett antal områden. En rapport togs fram som skall vara underlag för ett nästa steg; beslut och framtagning av behovsanpassad bred lösning för kvalitetssäkring. (Ref 2 : Rapport)

*Ref 1: Kvalitetssäkring - Omvärldsanalys_WIN Guard-MI-2020-02-26_ver2
Ref 2: Kvalitetssäkring av räddningstjänstpersonal- en nationell behovsinventering*

5.5. Släckvatten - PFAS efter insats

Från MSBs metod- och teknikutvecklingsutskott kom ett behov att rena släckvatten och WIN Guard och MSB projekt ERIA som jobbar med att använda MSBs infrastruktur för att testa innovationer. I januari 2020 hölls ett möte i Borås för att se hur man skulle kunna jobba vidare med frågan.

Räddningstjänsten Storgöteborg lyfte ett behov att rena vatten i på deras övningsfält vid Karholmen från PFAS och fick stöd från WIN Guard och MSB med detta. WIN Guard hjälpte till att bjuda in innovatörer för att göra tester under hösten 2020 samt arrangerade en digital workshop. WIN Water, som jobbar med vatteninnovationer, bistod med kompetens inom vattenrening samt kopplade in forskare från LTH som bistod med kunskap i hur tester skall utföras för att bli jämförbara.

6. Organisatoriskt

Karin Lintrup rekryterades till WIN som projektledare för WIN Guard. Johan Persson arbetade initialt med innovationsbolagen och tog så småningom över projektledaransvaret när Karin slutade. Maria Säterström Lantz, ansvarig för WIN och Kenneth M Persson, ansvarig forskare, har varit mycket aktiva i WIN Guards arbete och med att hitta synergier med WINs andra nätverk. I några fall har även extern expertis knutits till projektet. Magnus Ingelsten har bland annat tagits in i som expert på digitala lösningar och Per Olof Malmkvist från Utkiken har bidragit med internationell omvärldsanalys.

Efter önskemål från WIN redan i ursprungsförslaget för WIN Guard, har MSB varit en mycket aktiv samarbetspart. Utöver de resurser WIN har kopplat till nätverket har MSB avsatt upp till två halvtidsresurser för arbete med WIN Guard. Initialt var det Håkan Axelsson (RO) och Tomas Ljunglund (MSB Sandö). Efter ca ett år ersattes Tomas av Andreas Papp (RO). Även projektets handläggare från forskningsenheten, initialt Johan Berglund och senare Erik Sundström, har varit aktiva i arbetet med WIN Guard.

Medarbetarna från WIN och MSB har haft korta veckovisa avstämningsmöten under hela projektiden och även träffats regelbundet för längre strategimöten.

Projektet har också haft två följeforskare från FOI; Mattias Axelsson och Joakim Netz.

6.1. Organisation

Cheferna för RO och forskningsenheten har på initiativ av Per Sundström, dåvarande forskningschef på MSB, träffats vid två tillfällen tillsammans med några av de mest engagerade räddningstjänsterna, men då det har varit stor omsättning bland cheferna har denna grupp inte kommit till ett kontinuerligt arbete.

En formell styrgrupp för projektet har vad vi erfarit inte tillsatts efter det.

6.2. Strategimöten

2018 samlade WIN de mest aktiva räddningstjänsterna, SOS Alarm och MSB i Göteborg för strategidiskussion, där vi bland annat använde metodiken Lego Serious Play för att landa i huvudsaklig inriktning för WIN Guards arbete.

Strategidiskussionen följdes upp 2019 med ett nytt möte i Lund då WIN Guards partners, dvs räddningstjänster, BRANN, LTH, tillsammans med ett innovationsbolag enades om WIN Guards fortsatta arbete och inriktning framåt. Mötet resulterade i huvudsak i fyra prioriterade områden: Smarta samhället, Tekniken och människan, Finansiering och utveckling samt Framtidens infrastruktur och har legat till grund för val av mötesteman och delvis även inriktning på innovationskonsortier.

7. Resultat

Genom WIN Guard finns nu en tydlig plats att vända sig till med innovationer och utmaningar inom samhällssäkerhet.

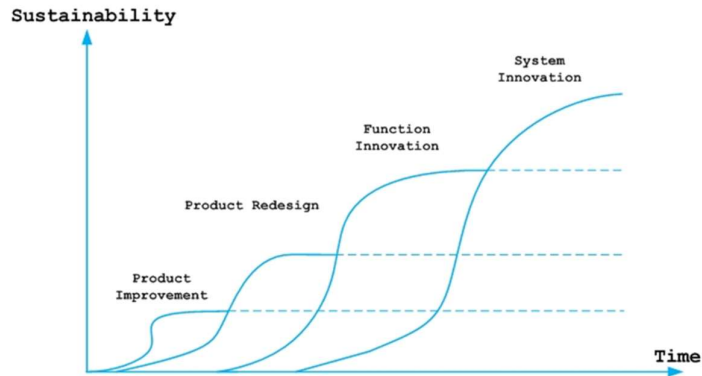
WIN har byggt upp ett omfattande nätverk inom området med en bred kontaktyta mot hela innovationssystemet och kunskap om hur systemet fungerar. Även aktörerna inom MSBs internationella satsningar med IFAFRI och DHS finns med i WINs kontaktnätverk till gagn för flera partners och innovationsbolag.

WINs möten och aktiva matchningar har lett till att flertalet innovationer fått hjälp ut på marknaden (och därmed kommit till nytta för samhället) och att ännu fler har fått förståelse för behoven. Att sammanföra företag och innovatörer med slutanvändare bidrar till stimulans av branschen och utveckling inom området. Det har också lett till att ett flertal nya produkter samskapats och idag används av räddningstjänster. Presentationer från såväl egna branschen som från andra håll har inspirerat och visat på positiva exempel. Genom denna omvärldsbevakning har vi förstått att vi provocerat och utmanat såväl räddningstjänster som MSB att våga tänka nytt.

Även inom den akademiska världen har WIN byggt upp en trovärdighet och ett omfattande nätverk. Detta har bland annat resulterat i ett flertal inbjudningar till medverkan i offentligfinansierade utvecklings- eller innovationsprojekt där vi även kunnat involvera räddningstjänster.

Man pratar ibland om en innovationstratt där idéer fångas upp i ena änden av tratten, för att sen matchas mot de identifierade behoven och så småningom komma igenom den trängre delen av tratten och ut på marknaden. WIN är aktiva genom hela processen och bidrar både med att spela in innovationer, med behovsformulering, matchning och affärsmodeller för att nå ut på marknaden.

Man kan också dela upp i produktinnovation och systeminnovation. Produktinnovation är utveckling eller anpassning av produkter mot specifika behov. Systeminnovation kan definieras som centralt ledd övergripande förändring som berör många parter och kräver betydligt längre tid och mer resurser för att implementeras. WIN har verktyg för att stötta innovationer oavsett var på skalan de befinner sig.

Exempel på systeminnovation där WIN spelat en avgörande roll

- Stöd till projektet Brandologi (kvalitetssäkring för Räddningstjänster), vilket ledde till projektet kvalitetssäkring
- Beslutsstöd AI initierat
- Rening av släckvatten från PFAS (fem innovationer testade i Göteborg)

Några exempel på produktinnovation där WIN spelat en avgörande roll

- Detect sammanförts med SOS Alarm (nu skarp produkt)
- Förmedlat kontakt mellan Detectivio och DHS (dialog om test)
- Pulverlansen testad på Revinge (produkt såld till flera räddningstjänster)
- Emsense inbjudna att vara med Carers EU-projekt genom WIN-kontakt
- Herosight demonstrerat på sina produkter på WIN-möten, testat på Sandö, spelat in film på Revinge, pilotprojekt med räddningstjänst
- Nordic Bioengineering har testat produkter för oljesanering med Södertörn förmedlat genom WIN Guard, samt deltagit på brandmässa
- Real Bridge har genom WIN fått kontakter till räddningstjänster, bl.a. system för hantering av skyddsutrusning i samband med pandemin, samt med MSB om uppmärkning av materiel för skogsbrandsbekämpning

8. Slutsats och lärdomar

Det nära samarbetet mellan medarbetarna på WIN och MSB har varit lyckosamt för projektet. MSB har kompletterat WINs metodik och generella kunnande om innovationsprocesser med bland annat gedigen branschkunskap och omfattande nätverk bland räddningstjänster.

Det planerade styrgruppsarbetet där MSB skulle medverka regelbundet kom aldrig till genomförande. Troligtvis hade en sådan struktur kunnat stärka WIN Guards förankring ytterligare inom MSB och kunnat sprida innovationsresultaten och räddningstjänsternas behov mera till MSB:s experter.

Vid intervjuer med de mest aktiva räddningstjänsterna i WIN Guard framkommer att de med tiden upplever en ökande nytta med nätverket efterhand som det vidgas. Någon nämner att de uppskattar att WIN driver angelägna utmaningar i innovationskonsortierna på ett sätt som ingen annan part i nuläget har möjlighet till. Andra lyfter fram den inspiration till eget utvecklings- och innovationsarbete de får från WINs möten – både genom WIN Guards aktiviteter och i de bredare WIN-möten med andra branscher. -Det är kompetensutvecklande för min personal, säger en annan, och lägger till att såväl pitchar från innovationsbolag som ligger

tekniskt långt framme som internationella utblickar kring hur utmaningar hanteras i andra länder är mycket givande.

Att sätta gemensamma mål och arbeta målinriktat tillsammans i innovationskonsortier uppskattas också mycket av räddningstjänsterna.

Vår slutsats är att WIN Guards legitimitet har ökat med tiden, i takt med att nätverket vuxit och att de möte som hållits värderats allt högre av deltagarna. Förtroendet för WIN Guard har ökat efterhand och varumärket stärkts när nätverket kunnat leverera allt större värde till parterna och omnämnts i olika sammanhang.

Nätverksbyggande tar tid och kräver långsiktigt och kontinuerligt arbete. Idag, fem år efter starten av WIN Guard, finns ett omfattande och ständigt växande nätverk av räddningstjänster, innovationsbolag och andra organisationer som ser en ömsesidig nytta av att ingå i WIN Guard.

Räddningstjänsterna måste alltid kunna lösa sina uppgifter fullt ut, vilket gör dem försiktiga när det gäller ny teknik och nya lösningar. Kravet att vara säker på funktionen hämmar naturligt intresset för att testa obeprövade lösningar och produkter. Vi bedömer att innovationskonsortierna är ett smidigt arbetssätt att få ut kunskap och erfarenheter om hur lösningar och produkter fungerar. Nätverket öppnar också för kunskapsöverföring och snabbare delning av erfarenheter. En produkt som prövats och vunnit acceptans av en räddningstjänst får ökad legitimitet och bredare spridning tack vare samverkan inom nätverket. Via engagemanget i WIN Guard har också personal från många räddningstjänster beretts möjlighet att aktivt delta i innovationsprocesser och lärt sig mera om nya lösningar. Den historiska uppfattningen att Räddningsverket stod för all utveckling kan allt mera läggas till handlingarna när räddningstjänsterna själva ökar sitt engagemang och förmåga att innovera. För innovationsbolagen ger WIN Guard snabbare tillgång till en större marknad av räddningstjänster eftersom så pass många räddningstjänster tar del resultat och möten. En större marknad ökar möjligheten för nystartade bolag att få en ekonomiskt hållbar affär.

Vi tror att ett bredare samarbete med flera avdelningar på MSB kan öka kunskapen om innovationsarbete och fånga upp nya behov som observeras i MSB:s verksamheter. Detta skulle också förenkla för räddningstjänsterna som ibland uttryckt förvåning inför att olika avdelningar kallar till sammankomster och tar initiativ till projekt oberoende av andra. ERIA, CAREER och MOT är värdefulla och kompetenta aktörer men de blir än slagkraftigare om deras verksamhet samordnas. Här har delvis WIN Guard kunnat fungera som en gemensam yta för samverkan men vi tror att det går att göra mycket mera i detta område.

MSB har en särskild möjlighet att initiera systeminnovationer. Räddningstjänsterna har inget naturligt nationellt perspektiv och har inget mandat att arbeta på det sättet heller. Men om MSB väljer att driva systeminnovationer (PFAS-hantering, brandologi, digitalisering, m.m.) kan en snabbare och troligtvis också mera ekonomiskt bärkraftig utveckling komma till stånd. Det mesta återstår som tur är att göra.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap